

Лелія знялася вгору, і в одну мить Павлусь побачив велике місто, широкі вулиці, блискуче світло, розкішні крамниці, а на вулицях, — що того люду! Люди метушаться, — ті сюди, ті туди, аж в очах миготить! Павлусь і Лелія тихо лінули понад юрбою і придивлялись до крамниць, там бо у вікнах було виставлено багато всякого дива, там і ляльки, там і цяцьки, там і ласощі різні, і золоті оздоби, і сукні коштовні, і книжки з малюнками ... та де! Всього ані списати, ні переказати, що там було.

Лелія спинилась біля одної дуже великої крамниці, там в освітленому вікні стояло багато квітів. Хороші то були квіти! Яких тільки там не було! Всякі були, які лиш є на світі! Були навіть такі, яких ніде не буває .. . Рожі, лелії усяких барв, конвалії, фіялки та ще якісь дивні, сріблясті й золотисті квіти, хто їх зна, як і звуться. І всі ці квіти у віночки звиті та в пучечки пов'язані, а деякі так галузками порозкладані: та все такі розкішні та красні, аж сяють.

Павлусь аж руками сплеснув.
— Ох, які ж гарні квітки! Я таких ще й не бачив. Куди леліям, що там у саду! Леліє, по-

(говори з ними, нехай вони тобі щонебудь розкажуть — Ні, Павлусю, вони нічого не розкажуть, вони не можуть говорити, бо неживі.

— Неживі? Як же вони вирости такі гарні, коли неживі? А чому ельфи не сидять в них?

— Ельфи, серденько, не сидять ніколи в таких квітках, бо ці квітки не справжні, вони зроблені, через те не пахнуть і листя мають грубе, а ми не любимо таких квітів і сидіти в них не хочемо, хоч як вони майстерно зроблені.

— То вони зроблені? — якось невесело мовив Павлусь. — А хто ж їх робить, з чого, як?

— А от я тобі покажу, коли хочеш, де їх роблять, — і Лелія знялася вгору з Павлусем, аж на четвертий поверх тої ж самої кам'яниці. Павлусь глянув, бачить, — якась кімната з великими стінами, брудними, серед хати довгий стіл, нічим не накритий, а на столі купа різних шматок, дротів, бавовни, ниток, стоять слоїки з клеєм, в них повстромлювані квачики, в мисочках розпроджені фарби різні, позолота, і всього того так багато, всюди такий нелад. За столом, на лавках, сидять дівчата, убрані по-міському, але надто вбого, запнуті брудними хвартушками; кожна дівчина має ножиці і багато маленьких щипців, колодочок, лещаток; перед кожною дівчиною лежить купа отого шмаття та дріб'язку.

Одні дівчата витискають гострою машинкою листя та пелюсточки, другі вправляють дроти в те листя, треті фарбують, четверті крохмалють, завивають та розправляють, п'яті роблять серединки з бавовни та ниток, а останні вже клеють пелюсточки докупи і роблять із них квітку, востаннє підмальовують, поправляють, закручують — і квітка готова.

Дівчата роблять мовчки, хутко, не одриваючись од роботи. Вони не уважають, що кругом такий бруд і нелад, що одежа, руки в них забруднені фарбою та клеєм — їм нема часу на

те уважати, вони звикли до цієї роботи. Вони не уважають, що важко потомились, поблідли від сидні в душній хаті за марудною роботою, що в хаті тхне фарбою та клеєм, аж дихати важко, їм нема часу на те уважати. Аби робота йшла хутко, аби їм більше зробити, бо яка робота, така й плата! Та якби ж так, а то плата ще й менша від роботи. А он біля дівчат походжає найстарша робітниця, вона настановлена, щоб глядіти, аби хто чого не зіпсував, чи не вкрав, аби робота йшла сквапно та справно, — треба статкувати!

В кінці стола дві дівчини, схилившись над роботою, стиха розмовляють, бо найстарша далеко, не почує.

— Ой, серце, Катрусю, — говорить одна, вправляючи дріт в зелений листок, — ой, як мені хочеться їсти, — просто аж руки трясуться! То ж від самісінького ранку нічого не їла? Прийшла я сьогодні пізно на роботу, — і сама не знаю, як це я так спізнилася! Та от, мене не пустили обідати, та ще й кажуть, що не заплатять за цей день нічого. Нащо, мовляв, спізнюєшся! Ой, біда, та й годі...

— Правда, що біда, — відповіла друга, — а от я, то вже ніколи не спізняюся на роботу, хібащо вже... Ой, мені лишенько! — скрикнула раптом і оглянулася на той куток хати, де була найстарша.

— Що тобі, Катрусю? — запитала товаришка.

— Цить, цить, а то ще почує. Ой лихо, що я наробила, — та я ж миску з фарбою перекинула, скільки шмаття поплямила! Що ж мені тепер буде? Пропала моя плата... Мовчи, серденько, нікому не кажи, може воно так минеться!

Але найстарша побачила, що там на кінці стола щось негаразд, і вже біжить до дівчат.

— А що тут уже накоїли? Га! — гукнула вона, та так грізно та голосно, що Павлусь аж затремтів.

— Ой, Леліє, — скрикнув він, — неси мене звідси, я не хочу тут бути. Тут погано, бридко, страшно.

Лелія миттю спустилась на землю.

— Може хочеш знов на квітки подивитися, на ті, що в вікні виставлені? — спитала вона.

— Ні, ні, не хочу, я зовсім тут не хочу бути в цьому місті, не треба мені тих бридких квіток, я хочу додому, до мами!

— Ну, добре, додому, то й додому, а от тільки я ще хотіла б полинити до своєї молодшої сестриці, що росте у селянки в садочку, — як то вона там мається!

— Мені, Леліє, вже не хотілося б нікуди летіти, але, як вже ти так хочеш. . . Тільки не будьмо там довго!

Ні, ми туди не надовго.

Лелія полинула швидко, швидко Павлусь бачив, як миготіло світло по вулицях міських у нього під ногами, як поспиналась та метушилась юрба людей.. Хвилиночка — мить — і вже зникло місто. Здається, хутко летіли, однак Павлусь побачив, що вже день займається і світло рожеве ранньої зорі бореться з блакитним світлом місяця. Лелія тихо спускається додолу біля якоїсь маленької, низенької, похиленої хатинки. А це ж хатина знайомої дівчини Мар'яни, — Павлусь зараз пізнав. Це ж його рідне село, а дівчина — їх сусідка. Павлусь не раз у неї бував. Он і грядочка з квітками — така малесенька, а чого там тільки нема, і чорнобривці, і тоя, і любисток, і рута, й канупер, і м'ята кучерява, ще й повної рожі кущик невеличкий, та все те барвінком хрещатим обплетене. Посередині росте біла лелія. Видко, що господиня за лелію дбає, — обполола чистенько, ще й прутами обтикала для захисту. А лелія ж то розцвілася, — напрочуд! Онде ж і господиня сама, вона походжає проміж квітками, Мар'яна дівчина, а за нею ходить її братик, білоголовий хлопчина і носить дзбан з водою. Мар'яна показує йому, де поливати, а він поливає. Могла б вона й сама тее зробити, та знає, яка то втіха для малого брата, коли вона дозволить собі помагати.

— Слухай, Івасю, — озвалася Мар'яна до брата, — ти ж добре полий оцю білу квітку. Вона зветься лелія — знаєш? її треба добре поливати, бо вона недавно пересаджена, то треба, щоб прийнялась. Та тільки ти помалу, щоб не зламав часом. Або дай, краще я сама полню!

Івась не хотів дати дзбанка, але Мар'яна таки полила сама свою дорогу квітку.

— А правда, Івасику, моя лелія хороше пахне? Правда, хороше?

— А невже ж ні! — мовив хлопчик, нахилиючись обережно над квіткою. — Вона краще пахне за всі квітки.

— Отож то! — втішно сказала Мар'яна. —

Отже слухай, Івасику, я зараз піду на роботу, як поспідаємо, а ти тут наглядай, щоб кури в квітниках не греблися, та щоб хлопці часом не зламали моєї лелії. Будеш глядіти?

— Буду.

— Ну, то добре ж, як будеш глядіти, то я тобі яке пуделочко або цукру від панів принесу, а як не глядітимеш, то буду гніватися на тебе, бо ти знаєш, яка то квітка! Як цю зломлять, то де я другу дістану?

— Добре, добре, буду глядіти.

Мар'яна з братом, розмовляючи, пішли в хату снідати. Тоді Лелія з Павлусей приступили до білої лелії.

— Здорова була, сестрице, Леліє-царице! — забриніла вона, вгледівши їх. — Де ти лігала, де ти бувала? Чи моїх сестричок не видала?

— Видала, видала і про тебе розпитала.

— Як же вони маються, мої сестриці, мої любі жалібниці? Чи згадують про сестру молоденьку, про лелію біленьку?

— Згадують, згадують, щодня плачуть по тобі.

— Нехай же не плачуть, нехай не ридають, тільки нехай добрим словом спогадають. Я ж тут маю таку вигоду, як ще не мала зроду. Що мені в дівчини краще, ніж у княгині, мені в цій⁴ квітниці краще, ніж цариці, — красуюсь, пишаюсь, лишенька не знаю! Моя люба Мар'яночка краща мені, як сестричка, — як на неї подивлюся, мов до сонечка всміхнуся. А дівчинонька Мар'яна шовечора і щорана мене підливає, поле доглядає. Ще сонце не сходить, а вже моя господня з хати виходить. Вийде моє серце, ухопить відерце, біжить до криниці, набере водиці, щоб було чим поливати квіточки в квітниці. Як нас поливає, то кожного ранку співає веснянку:

А в тому саду чисто метено,
Ще й хрещатим барвіночком
Дрібно плетено.

Бринить голосочок, як срібний дзвіночок, по садочку лунає, та вже й соловейко, що співає раненько, так співати не здолає! Пісня до роботи додає охоти, а Мар'яні вдень не до гуляння, — на роботі з ранку до смеркання. На чужому полі ніжки натомила на чужій роботі ручки натрудила, на чужих городах цілий день пололя, бур'яном колючим руки поколола. Ой, тож натомилась як прийшла додому, то аж похилилась. Стала приступать їй до серці я досада. . . Глянула на мене: „Ти ж моя вірада! Ой, ти ж моя мила, лелієчко біла, як же цвітеш пишно, як я подивлюся, мені з тебе влішно! Я ж тебе, квіточко мила, за свою працю заслужила, на свою долю посадила, — рости ж, леліє, розкішна, красна, щоб була моя доленька щасна”.

Так співала, розповідала молоденька лелія, а цариця Лелія слухала та всміхалася радісно, так то вже вона раділа, що її сестриця така щаслива і така мила своїй господні. Приступила вона до сестри, торкнула її своєю квіткою, що мала в руці, і промовила:

— Рости ж, леліє, розкішна, красна, щоб була доля щасна!

Раптом та молоденька лелія виросла висока, висока, квітки па цій дивно розцвілися і спалахнули світлом сріблясто-рожевим, на листі засвітилася діамантова роса і різними барвами замиготіла, заграла і зникла. Павлусь глянув, аж він своїй кімнаті, лежні ь на ліжку.

— Леліє! — скрикнув він. — Я ще не хочу додому, я хочу знов у той садочок, неси мене! Лелія стояла перед ним рожева, мов хмарка на сході сонця.

— Ні, любий, — мовила, — нехай іншим разом, на цей раз досить, мені ніколи ще маю багато роботи. Он вже день. Прощай, будь здоров!

Лелія торкнула його квіткою, потім нахилилася, поцілувала, кивнула головкою і зникла. Павлусь простяг до неї руки, хотів голосно гукнути і... прокинувся.

Дивиться, аж соняшний, теплий промінь падає просто йому в очі, а над ним стоїть мама й цілує його в чоло, промовляючи: — А, ти вже встав, прокинувся! Моя люба дитино. Ну, як же маєшся?

— Добре! — відповів Павлусь, обнімаючи її, зовсім добре. А знаєш, мамочко, який мені гарний сон приснився? Мені снилася Лелія.

